

2. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.11.2020)

Бублик Надія Сергіївна,
старший викладач кафедри
кримінального процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ОСОБИ, ЩОДО ЯКОЇ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ОБВИНУВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Особа, щодо якої здійснюється обвинувальна діяльність, є категорією, яка має охоплювати всі групи осіб, на яких направлені різноманітні засоби забезпечення кримінального провадження. В той же час, необхідно розуміти, що на сьогоднішній момент у Кримінальному процесуальному кодексі визначено лише статус підозрюваного на стадії досудового розслідування. В свою чергу, необхідно зазначити, що інститут підозри є сукупністю взаємопов'язаних норм, які необхідні для забезпечення належної участі у кримінальному провадженні підозрюваної особи з одночасним наданням їй відповідних прав і законних інтересів.

Слід наголосити на тому, що висновок про можливу причетність певної особи до вчинення злочину є наслідком діяльності сторони обвинувачення щодо збору, оцінки та перевірки доказів. Дуже часто особа, яка надалі набуде процесуальний статус підозрюваного, залучається до кримінального провадження як свідок, або як особа, у приміщенні якої проводиться обшук чи огляд, або як керівник чи інший працівник установи, до якої скеровується запит про надання інформації чи ухвала про тимчасовий доступ до речей і документів тощо. Такі дії також можуть здійснюватися щодо знайомих чи ділових партнерів «потенційного підозрюваного» або контрагентів підприємства, в якому «потенційний підозрюваний» є службовою особою. Тобто у цих випадках особа сприймає таку діяльність як «обвинувальну», хоч і не має процесуального статусу підозрюваного [1, с. 271].

Слід навести позицію О. В. Капліної, яка акцентує увагу на багатозначність терміну «підозра» та вважає, що під цим терміном може назватися процесуальний документ – повідомлення про підозру, який складається та вручається особі. Крім того, ним може позначатися інститут кримінального процесуального права, який становить собою уособлену групу правових норм, що регулюють однорідні кримінальні процесуальні відносини, які виникають у зв'язку із притягненням особи до кримінальної відповідальності, складанням та врученням особі повідомлення про підозру та одночасним наданням підозрюваному можливості захищати свої права та законні інтереси [2, с. 242].

В той же час існують конкретні строки, упродовж яких мають бути зібрані докази. На підставі отриманих відомостей може бути прийнято рішення про направлення кримінального провадження до суду з обвинувальним актом (або інше альтернативне рішення). Однак навіть упродовж дванадцяти місяців не завжди можна завершити виконання всіх необхідних слідчих (розшукових) дій. Приміром, в умовах завантаженості експертних установ окремі судово-економічні, комп'ютерно-технічні, будівельно-технічні та інші експертизи тривають по півроку-рік. Але, на відміну від виконання запиту про міжнародно-правову допомогу, під час якого досудове розслідування може бути зупинено, КПК України не передбачає можливості зупинення досудового розслідування на час проведення експертизи [1, с. 271].

Слід, як уже наголошувалося, при цьому враховувати і такий аспект, як зв'язаність наявних доказів з певним моментом розслідування, тобто: на даний момент розслідування доказів може бути достатньо для повідомлення про підозру, а в подальшому ситуація може змінитися. З цього приводу М. Ю. Червакова зазначає, що повідомлення про підозру можливе лише за умови вчинення кримінального правопорушення та упевненості прокурора чи слідчого у винуватості особи, є підстави вважати, що саме ці обставини повинні бути доведені у першу чергу, на час прийняття рішення про повідомлення особі про підозру. Решта ж обставин, які підлягають доказуванню у кримінальному провадженні згідно зі ст. 91 КПК України [3], проте виходять за рамки складу кримінального правопорушення (вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, а також розмір процесуальних витрат; обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою закриття кримінального провадження; обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання), можуть бути з'ясовані (уточнені) після повідомлення про підозру. Не встановивши подію кримінального правопорушення і винуватість особи, прокурор, слідчий не може повідомити її про підозру, оскільки буде відсутня підстава притягнення до кримінальної відповідальності [4, с. 460-461].

Підводячи підсумок, зазначимо, що генеза підозри, тобто процес її формування, легалізації перевірки, в конкретному кримінальному провадженні є логічною системою послідовних етапів. З іншого боку, ми вважаємо за необхідне ввести в законодавчий обіг поняття «особа, щодо якої здійснюється обвинувальна діяльність». З огляду на це, потребує наповнення процесуальний статус вказаного учасника кримінального процесу. Адже однією з основних засад кримінального провадження є змагальність сторін. Зазначена засада надає стороні захисту можливість відстоювати свою правову позицію нарівні зі стороною обвинувачення.

Бібліографічні посилання

1. Бублик Н.С. Процесуальний статус особи, щодо якої обвинувальна діяльність здійснюється без повідомлення про підозру. *Підприємство, господарство і право*. № 5. 2019. С. 270-274.

2. Капліна О. В. Підозра у кримінальному провадженні: поняття, ознаки, сутність. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 238–242.

3. Кримінальний процесуальний Кодекс України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>

4. Черкова М.Ю. Процесуальні особливості набуття особою статусу підозрюваного в кримінальному провадженні. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. № 4. 2012. С. 457–468.

Венгерова Юлія Віталіївна,
аспірант кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНІ ПРИЙОМИ ДОПИТУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

Розслідування злочинів у сфері туристичної діяльності відрізняється певною специфікою, обумовленою обставинами та механізмом вчинення цього злочину. Особливе місце серед всіх інших джерел доказів займають показання та речові докази, які набувають форми доказів лише у разі дотримання прав, свобод та законних інтересів осіб, які володіють інформацією про подію кримінального правопорушення та правильного їх процесуального оформлення. Проте, під час проведення допитів, одночасних допитів двох або більше осіб, обшуків при розслідуванні злочинів, пов'язаних із туризмом, слідчі нерідко стикаються з труднощами як процесуального, так і організаційно-тактичного характеру.

Найсуттєвішою проблемою є небажання слідчих застосовувати весь спектр тактичних прийомів, які рекомендовані криміналістикою та напрацьовані практикою. Опитування слідчих, які розслідували кримінальні провадження щодо злочинів у сфері туризму, показало, що серед найчастіше використовуваних здебільшого застосовуються наступні тактичні прийоми:

- встановлення психологічного контакту з допитуваним (89 %);
- використання позитивних якостей допитуваного (94 %);
- запевнення в зайнятті неправильної позиції (94 %);
- роз'яснення можливості пом'якшення покарання у разі визнання провини та співпраці з правоохоронними органами (86 %);
- оголошення показань інших осіб (56 %);
- згадування про наявні докази на допиті та їх пред'явлення (81 %);
- створення завищеної поінформованості слідчого щодо події злочину (78 %);